

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim

Tlf.: 91369378 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

NVE

Dato: 14.2.2014

nve@nve.no

Deres saksnr.: 201103421, 201107079, 201106956

Høringsuttalelse til KU Brungfjellet, Eggjafjellet/Åsfjellet og Stokkfjellet

Kvaliteten på utredningene

Vi mener at utredningene for de tre prosjektene er jevnt over bedre enn utredningene for de anlegg som allerede har konsesjon i Trøndelag. Flere momenter som vi tidligere har påpekt må utredes, er nå tatt med. Man har også i større grad brukt lokalkjente personer, og dermed fått mer kunnskap enn hva man får av bare noen få feltdøgn og søk i databaser. Det er likevel noen momenter som mangler i utredningene; se blant annet det vi skriver om samlet belastning, i eget avsnitt.

Det er en stor svakhet at utredningene ikke tar opp klimagevinsten. Den eneste diskusjonen om klimagevinst er at man skriver om hvor lang tid det tar å produsere samme mengde energi som det krever å bygge anleggene. Mer relevant i klimasammenheng er hvor mye utslipp av karbondioksid anlegget sparer gjennom å fase ut fossil energi og hvor mye som slippes ut når man bygger. Om man hogger skog for å bygge veier og kraftlinjer, eller bygger på myrmark slippes det ut karbondioksid, og karbonopptaket reduseres. Den positive siden av klimaregnskapet er enda mer usikkert, fordi økt tilgang på strøm gir lavere priser og dermed større etterspørsel. Det blir enda mer usikkert i Norge, som til stor del baserer seg på vannkraft. Konsekvensutredningene burde ha inneholdt en utredning om hvor mye karbon som slippes ut når man produserer stål, sement, hogger skog og eventuelt bygger veier over myr. Hele karbon-/klimaregnskapet anlegget påvirker bør beregnes.

I søknadene nevnes de mål Norge har for produksjon av fornybar energi, men ikke de mål vi har mot å ødelegge natur. Man burde blant annet nevne Bern-konvensjonen, Bonn-konvensjonen, Europeiske landskapskonvensjonen og Konvensjonen om biologisk mangfold. Man burde også nevne de nasjonale mål vi har får bevaring av natur, herunder også satsning på naturbasert turisme. Man nevner ikke heller hvor langt Norge har kommet med de ulike målene. Svaret på det

sistnevnte er at naturen er stadig utsatt for større press, samtidig som Norge og Sverige tildelt konsesjoner for å oppnå de mål vi har om produsere fornybar energi.

Utredningene har ikke heller noen visualiseringer med bilder som er tatt i planområdene. Det er en stor svakhet, spesielt når utbyggerne argumenterer for at områdene kan brukes akkurat som før. Hvordan vil disse områdene faktisk se ut når man går på en av veiene? Visualiseringer fra planområdene burde også ha med mennesker, biler eller annet for å vise størrelsesforhold, inngrepene er ofte større enn hva man tenker seg når man ikke har noe å sammenligne med.

Generelt mener vi at utredningene undervurderer konfliktene i området. Framfor alt er påvirkningen på friluftsliv i Brungfjellet og Eggjafjellet sterkt undervurdert. Om ikke konflikten der har høyeste kategori, ber vi om svar på hvor NVE mener at det er stor konflikt. Er det bare markaområdene i Trondheim eller verneområder som har stor konflikt?

Samlet belastning

NVE har allerede gitt konsesjon til mange vindkraftanlegg langs kysten i regionen. Sett bort fra noen få enkeltturbiner, er alle planlagt i urørte områder; de fleste med stor verdi for friluftsliv og biologisk mangfold. Det betyr at gjenværende områder blir enda viktigere å bevare. Det er usikkert hvor mye av vindkraften som skal bygges. Man må likevel være forsiktig med å tildele for mange konsesjoner da det er mulig at alle kan bli bygd. **Så lenge man ikke setter rekkefølgebestemmelser vil det være markedsøkonomien som bestemmer hvilke anlegg som faktisk blir bygd, og ikke de som er best for Norge og naturen. Hvordan skal man sikre at samlet belastning ikke bli for stor, når denne usikkerheten er så tydelig?**

Noen arter blir berørt av mange av vindkraftanleggene som er planlagt i Sør-Trøndelag. Det gjelder blant annet hubro og storlom. Etter det vi kan se, har man i utredningene ikke diskutert hva den samlede belastningen blir for disse artene. Det er en stor svakhet, og gjør oppgaven mer krevende for både høringsparter og NVE.

I tillegg til å se anleggene i innlandet sammen med anleggene langs kysten, må man også ta med Kopperå vindkraftanlegg i vurderingen. Man må dessuten ikke bare se på samlet belastning av vindkraftanlegg, men også andre inngrep som påvirker de samme naturverdiene. I søknadene for å være med i forsøksordning med skuterløyper for fornøyleskjøring, nevnte Meråker, Tydal, Selbu og Røros at de var interessert i å etablere en skuterløype fra Meråker til Røros. Å bygge flere vindkraftanlegg i noen områder og samtidig etablere skuterløyper i andre områder risikerer å gi stor samlet belastning, både på dyreliv og friluftsliv.

Friluftsliv

Det står i utredningen om friluftsliv for Eggjafjellet, at det er 150 personer som har skrevet seg inn i toppboken på Eggjafjellet fra mars 2012 til august samme år. Ifølge opplysninger fra lokalbefolkningen som har lest i toppbøkene, var det over 300 personer bare i påsken 2013, og dette er bare de som noterte sitt navn i bøkene. Fra februar til mai 2013 var det over 2000 besøkende. Den informasjon som vi har fått fra lokalbefolkningen tyder derfor på en mye større bruk av området enn hva utredningene peker på.

Vi mener at både for Brungfjellet og Eggjafjellet må man legge stor vekt på hvilket potensial det er for bruk i framtiden. Trondheim er i sterk vekst og markaområdene er allerede små i forhold til innbyggertallet. Brungmarka har blitt pekt ut som alternativt markaområde for Trondheim. Bortsett fra små flekker, er Brungmarka det nærmeste området med natur uten større inngrep for Trondheim, Klæbu og Melhus. Disse kommunene har to tredeler av Sør-Trøndelags innbyggere.

Man skriver i utredningene at selv om det er mulig å ferdes i områdene som før, kommer de verdier som dagens brukere søker, til å forsvinne. **Man må huske at urørte områder er en naturkvalitet som forsvinner i raskt tempo og at ødelagte områder sjelden kommer tilbake.** Dette er et argument som må veie mye tyngre, enn muligheten for å gå på brede veier i et industriområde.

Biologisk mangfold

Utredningene skriver at det kan finnes hubro som holder til i områdene, men det er ikke foretatt noen verdivurderinger rundt denne, annet enn for Stokkfjellet.

Hubroen er sterkt truet på rødlista og må derfor tillegges stor vekt. Tidligere trudde man at hubro sjelden jakter i områder som ligger mer enn noen hundre meter fra hekkeplassene, men nyere undersøkelser har vist at den bruker jaktområder langt fra hekkeplassene. Hubro er dessuten en art som påvirkes sterkt av den utbygging av vindkraft som er planlagt i Sør-Trøndelag. Ved alle større anlegg som har fått konsesjon, har hubro hekkeplass i anleggsområdene, eller bare noen få kilometer fra dem, og de kan derfor eventuelt brukes som hubroens jaktområder. Hubro er en art som er krevende å registrere. Når man ikke har gjennomført målrettede søk for å finne hubro, bør det tas mer hensyn til den samlede belastningen arten blir utsatt for. Utredningene for Brungfjellet skriver at det er mulig at hubroen venner seg til forstyrrelsene. Det er lite i den forskning og erfaring vi har i dag som underbygger denne påstanden. Mye av forskningen og erfaringene vi har i dag viser snarere det motsatte. Vi vil derfor henvise til handlingsplanen for hubro når det gjelder hvordan hubro reagerer på forstyrrelser.

Under befaringene har man funnet få hekkinger av rovfugler. Det kan skyldes at man bare har gjennomført befaringer i noen få sesonger. Året før utredningene startet ble det gjennomført mange hekkinger av flere rovfugler, fordi det var et bra smågnagerår.

2012 var det kollaps i smånagerbestandene, og det har vært få hekkinger også i 2013. Det kan være store naturlige lokale variasjoner i bestandstallene, men et område kan likevel være svært viktig for en arts bestandsutvikling over tid og over større områder. Det viser svakheten ved studier som skjer gjennom en alt for kort perioden slik det er gjort i konsekvensutredningen.

Nettilknytning

Kraftselskapene har planlagt at store deler av nettilknytningen skal gå langs eksisterende kraftlinjer. Det er positivt i forhold til å etablere nye traseer, men man kan likevel ikke se bort fra at inngrepene blir større. Bredere ryddebelte sammenlignet med i dag gir stor effekt på naturen, friluftslivet og utslipp av karbon. Flere deler av traseen går gjennom områder som brukes mye til friluftsliv og den negative påvirkningen blir derfor stor.

Fylkesdelplan for vindkraft

Fylkesdelplanen for vindkraft åpner bare for å bygge vindturbiner til havs og på kystheier. Utredningene for TrønderEnergis prosjekter prøver likevel å bruke planen som om den åpner opp for Stokkfjellet og Brungfjellet. Utrederne viser til en enkel skisse der man har markert i hvilken type av terreng det er greit å bygge vindkraft. På skissen er det noen topper som er høyere enn området som er markert som utbygningsområde, noe utrederne tolker som at så lenge man ikke bygger på de høyeste toppene kan de være i henhold til planen. Om politikere og saksbehandlere som arbeidet med planen virkelig mente at skissen skulle tolkes på den måten, burde det ha stått noe om det i teksten. Vi mener derfor at NVE ikke kan legge den tolkning til grunn når de behandler vindkraftanleggene.

STFK har gjennomført en analyse av konfliktene i områdene der de planlegger å la være å følge sin egen plan. Prosessen er gjennomført på en kritikkverdig måte, og ser helt bort fra den samlede belastningen. Se vedlagte uttalelse om analysen. Vi mener derfor at fylkesdelplanen for vindkraft fra 2008 må overstyre eventuelt nytt vedtak i fylkestinget.

Argumenter for å bygge anleggene

Elsertifikatordningen

I OEDs beslutning om å stadfeste konsesjoner i Trøndelag fra august 2013 kan man lese "Samlet mål for økt utbygging gjennom elsertifikatmarkedet er 26,4 TWh innen 2020, og det er både Regjeringens og Stortingets ambisjoner at en vesentlig del av dette skal bygges ut i Norge." Det er noe annet enn hva Riksrevisjonen skrev i sin rapport om fornybar energi: "I motsetning til energimyndighetene i Sverige, har Olje- og energidepartementet ikke konkretisert hvor stor andel av elsertifikatene – på i alt 26,4 TWh innen 2020 – som myndighetene skal legge til rette for gjennom nye konsesjoner i Norge."

Hva vi kan se i NVEs rapporter har man i Norge i 2012 og 2013 satt i drift 2,26 TWh fornybar energi og 13,33 TWh har konsesjon som ikke kan påklages. I tillegg kommer en del vind- og vannkraft som er til klagebehandling.

Vi ber om svar på hvor mye man mener med "vesentlig del" og hvordan det er forankret i Regjering og Storting. Vi ønsker også svar på hvor mye konsesjoner NVE mener er nok for å nå de mål vi har satt opp. At det ikke blir bygd mange vindkraftanlegg, selv om det er mange konsesjoner tyder på at det ikke er mangel på konsesjoner som står i veien for å nå målet om at "en vesentlig del av" 26,4 TWh skal bli utbygd i Norge.

Klima

Kraftselskapene bruker blant annet klima som argument for at anleggene skal bygges. Vi mener at det ikke er et klimatiltak å gi konsesjon til disse anleggene. Som vi nevnte over, bygger man ikke mer vindkraft gjennom å tildele flere konsesjoner. Derfor blir det ikke en klimagevinst, men en selskapsøkonomisk gevinst. Om NVE skal tildele flere konsesjoner burde de konsentrere seg om å tildele konsesjoner som er mindre konfliktfylte enn andre konsesjoner som man har tildelt, ikke *mer* konfliktfylte som Brungfjellet og Eggjafjellet er eksempler på. Norge har et stort uutnyttet potensial for å bygge kraftverk i områder som allerede er påvirket av inngrep, oppgradere eksisterende kraftverk og ENØK. Så lenge det ikke er utnyttet er det ikke nødvendig å ødelegge natur for å redde klimaet.

Behovet for vindkraft i Sør-Trøndelag

Midt-Norge har i dag et kraftunderskudd og begrenset overføringskapasitet, noe som i noen kalde vintre har resultert i perioder med høye kraftpriser. Statnett har uttalt at med Ørskog - Fardal på plass får Midt-Norge en sikker strømforsyning. Senere har man gitt konsesjon til oppgradering av Klæbu – Namsos, og konsesjon til flere vindkraftprosjekter. Anleggene trengs derfor ikke for å sikre energitilgangen i regionen.

Avbøtende tiltak

Utredningene har samlet en lang liste med forslag til avbøtende tiltak. De kan i begrenset grad redusere konflikten, men selv med alle avbøtende tiltak som nevnes, mener vi at inngrepene blir uakseptabelt store. Man kan ikke komme fra det faktum at det innebærer at man omgjør viktige naturområder til industriområder.

Stokkfjellet

Stokkfjellet skiller seg ut fra de fleste andre vindkraftanlegg i Sør-Trøndelag, gjennom at det er et område som allerede er berørt av inngrep, framfor alt med en kraftlinje gjennom planområdet. Vi mener uansett at anlegget burde få avslag fordi:

- Med alle de anleggene på kysten som allerede har fått konsesjon, blir den samlede belastningen for stor.

- Anlegget er planlagt nær Skarvan-Roltdalen nasjonalpark, som er opprettet for å bevare urørt natur og gi naturopplevelser uten inngrep. I henhold til synlighetskartet, kommer anlegget til å bli synlig fra store deler av nasjonalparken. I tillegg søker E.ON om konsesjon til et vindkraftanlegg på den andre siden av nasjonalparken. Om begge prosjektene får konsesjon, blir vindkraftanleggene synlige fra svært store deler av nasjonalparken.
- Anlegget ligger på grensen til et naturreservat som er opprettet for å ivareta myrområder. Det er ikke utredet hvordan veier og annen infrastruktur påvirker vanntilførselen til verneområdet, og dermed kan ha påvirkning på verneformålet.

Brungfjellet og Eggjafjellet

Brungfjellet og Eggjafjellet ligger i områder uten større inngrep fra før. I området rundt finnes ikke andre inngrep enn spredt hyttebebyggelse. Urørt natur er en naturkvalitet som er viktig både for friluftsliv og biologisk mangfold. Det er en naturkvalitet som forsvinner i raskt tempo, uten at den gjenskapes i særlig grad. Spesielt i Trøndelag er det en truet kvalitet på grunn av de mange konsesjoner til vindkraft og kraftlinjer som har blitt tildelt langs kysten.

Flere stortingsmeldinger har understreket verdien av urørt natur. Det er noen urørte områder som man tillegger ekstra stor verdi: Områder som går fra kyst til fjell, ligger i områder der det er lite urørt natur igjen, de som ligger over 5 km fra tyngre tekniske inngrep eller er viktige for friluftsliv eller biologisk mangfold. Det førstnevnte er noe som Trøndelag risikerer å tape i stort omfang i årene framover på grunn av de vindkraftanlegg som har fått konsesjon langs kysten. Forøvrig oppfyller både Brungfjellet og Eggjafjellet de andre kriteriene over viktige urørte områder. Om man gir konsesjon til Brungfjellet og Eggjafjellet, lurer vi på hvilke områder som har så viktig urørt natur at det kan stoppe vindkraftanlegg.

Det står i utredningene at det er lite ryper på Brungfjellet, og man drar derfor konklusjonen at verdien for småviltjakt ikke er stor. I henhold til lokale jegere vi har vært i kontakt med, burde konklusjonen ha vært motsatt. De mener at grunnen til at det er lite ryper i området er for mange som jakter i området, og at det derfor er stort jakttrykk.

Uttalelsen støttes av: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges Jeger og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening, Trondheim Turmarsjforening og Trondhjems Kajakklubb.

Staffan Sandberg
Fylkeskoordinator
FNF Sør-Trøndelag

Kopi:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Selbu kommune
Melhus kommune
Klæbu kommune
Sør-Trøndelag fylkeskommune
Miljødirektoratet
Trondheimsregionens friluftsråd